

Sygn.akt III AUa 899/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka

Sędziowie: SO del. Piotr Prusinowski (spr.)

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Maria Oleńska

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku L. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji wnioskodawczyni L. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w B. V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 kwietnia 2012 r. sygn. akt V U 18/12

I. **oddala apelację,**

II. **przyznaje adwokatowi T. M. wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych, w tym należny podatek od towarów i usług i nakazuje wypłacić tę kwotę ze Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Białymstoku).**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 08 grudnia 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Nr 153, poz.1227 z 2009 r. ze zm.) wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 11 kwietnia 2011 roku odmówił L. S. ponownego ustalenia wysokości emerytury, ponieważ w ocenie organu rentowego wnioskodawczyni nie przedłożyła nowych dowodów i nie ujawniła nowych okoliczności mających wpływ na wysokość emerytury co skutkowało odmową wypłaty wyrównania świadczenia wraz z odsetkami za okres od 01.04.1978 roku do 28 lutego 1990 roku z tytułu zaniżonej emerytury.

Kolejną decyzją z tej samej daty, tj. 08 grudnia 2011 roku wydaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił L. S. ponownego ustalenia wysokości emerytury od podstawy wymiaru obliczonej z lat 1969 – 1971 z uwagi na brak podstaw prawnych do dokonania takiego przeliczenia.

L. S. domagała się zmiany zaskarżonych decyzji i zaliczenia do stażu pracy na gospodarstwie rolnym od 14 do 16 roku życia oraz od 01.01.1947 roku do 30 września 1949 roku, ponieważ w tym czasie faktycznie pracowała na gospodarstwie rolnym i jednocześnie od 2 stycznia 1947 roku do 30 września 1949 roku pracowała zawodowo. Ponadto domagała się wyliczenia przez biegłego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia z uwzględnieniem najbardziej korzystnych lat tj. 1970 – 1971, składając za te lata zaświadczenie na druku Rp – 7 z (...) Oddział w B..

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił odwołania od obu decyzji. Sąd ustalił, że decyzją z dnia 03 maja 1978 roku przyznano odwołującej prawo do emerytury poczynając od dnia 01 kwietnia 1978 roku w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. nr 3, poz. 6). Ustawa ta do nabycia świadczenia nie przewidywała możliwości uwzględnienia okresów pracy na gospodarstwie rolnym. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że obowiązująca od 01.01.1983 r. ustawa z dnia 14.12.1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin również w pierwotnym brzmieniu nie przewidywała uwzględniania okresów pracy w gospodarstwie rolnym do stażu pracy przy nabywaniu prawa do emerytury. Możliwość doliczenia do stażu pracy na gospodarstwie rolnym przed dniem 01 lipca 1997 roku, lecz po ukończeniu 16 roku życia przewidziana została przez ustawodawcę w terminie późniejszym w oparciu o przepis art.17 ust.2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i ich rodzin (Dz. U. Nr 24, poz.133). Poczynając od dnia 01.01.1989 roku okresy te mogą być zaliczane do okresu zatrudnienia wymaganego do emerytury lub renty w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Doliczenie tych okresów do stażu osoby uprawnionej do świadczenia lub ubiegającej się o świadczenie zaliczane jest na wniosek zainteresowanej osoby, a nie z urzędu.

W tym kontekście Sąd podkreślił, że w dniu 04 czerwca 1990 roku L. S. złożyła organowi rentowemu poświadczone przez Urząd Gminy w N. oświadczenie o pracy w gospodarstwie rolnym, które to oświadczenie ZUS potraktował jako wniosek o doliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym i wydał w dniu 10 lipca 1990 roku decyzję, którą przeliczył emeryturę od dnia 01 marca 1990 roku (tj. za trzy miesiące wstecz od daty złożenia wniosku). Do ustalenia wysokości świadczenia ZUS przyjął okres pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 23 lipca 1938r., tj. od ukończenia przez odwołującą 16 roku życia do dnia 01 stycznia 1947 roku, tj. do podjęcia zatrudnienia. Organ rentowy z uwagi na brak podstawy prawnej w tym zakresie nie uwzględnił pracy na gospodarstwie rolnym przed 16 rokiem życia. Również nie został uwzględniony późniejszy okres pracy na gospodarstwie rolnym, gdy odwołująca równocześnie pracowała w zespole (...) w G., ponieważ okres ten uwzględniony został jako okres składkowy. Ten sam okres raz jako zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, a drugi raz jako praca na gospodarstwie rolnym nie mógł być zaliczony do stażu. Organ rentowy jak wynika z akt ubezpieczeniowych zaliczył odwołującej do stażu okres podlegania ubezpieczeniu pracowniczemu. Łączny okres pracy wyniósł 38 lat, 8 miesięcy i 6 dni, podczas gdy w decyzji z dnia 03 maja 1978 roku wynosił 30 lat, 2 miesiące i 28 dni. Zwiększenie okresów składkowych do 38 lat w decyzji z dnia 10 lipca 1990 r. miało wpływ na wzrost świadczenia. Sąd Okręgowy w Białymstoku nadmienił, że decyzja ZUS z dnia 10 lipca 1990 roku nie była skarżona przez odwołującą.

Dlatego Sąd pierwszej instancji uznał, że wniosek o powołanie biegłego nie jest potrzebny. Podkreślił, że odwołująca nie przedłożyła żadnych nowych dowodów i nie ujawniła nowych okoliczności mających wpływ na wysokość świadczenia w związku z czym należało podzielić stanowisko organu rentowego, że brak jest postaw prawnych w oparciu o art. 114 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach do ponownego ustalenia wysokości świadczenia i wyrównania świadczenia wraz z odsetkami od dnia 01.04.1978 roku do dnia 28.02.1990 roku z tytułu wypłaty zaniżonej emerytury.

Odnosząc się do drugiej decyzji Sąd Okręgowy w Białymstoku wskazał, że możliwość przeliczenia świadczenia w oparciu o wynagrodzenie z 3 lat kalendarzowych przypadających w ciągu 12 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o świadczenie lub o przeliczenie tego świadczenia wprowadziła ustawa o rewaloryzacji, która weszła w życie w listopadzie 1991 roku. Odwołująca po tej dacie nie występowała do organu rentowego o przeliczenie świadczenia. Dopiero w lutym 2011 roku pod rządami ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS złożyła zaświadczenie z (...) na okoliczność uzyskiwanego wynagrodzenia w latach 1966 – 1977.

Decyzją z dnia 21.02.2011 roku ZUS dokonał przeliczenia świadczenia przyjmując wskazane wynagrodzenie i ustalił wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia na 52,96%. Z akt emerytalnych odwołującej wynika, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru po raz pierwszy został ustalony z okresu 12 miesięcy od dnia 01.12.1976 r. do dnia 30.11.1977 roku w wysokości 48,64% (k: 68 – 73 akt ZUS).

Sąd argumentował, że zgodnie z przepisem art.111 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust.2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art.15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,
- 2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art.176,
- 3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

W oparciu o przedłożone nowe dowody w postaci zaświadczenia o wysokości wynagrodzenia za lata 1966 – 1977 ustalono wysokość świadczenia przyjmując do ustalenia podstawy wymiaru emerytury podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od dnia 01.01.1967 r. do 31.12.1976 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wyniósł 52,96%.

Zasadnie więc organ rentowy odmówił ustalenia podstawy wymiaru emerytury z 3 lat kalendarzowych, tj. od wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek z lat 1969 – 1971, ponieważ obecnie obowiązująca ustawa nie przewiduje takiej możliwości.

Wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku został zaskarżony apelacją przez wnioskodawczynię.

Zarzucała ona rozstrzygnięciu sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez nie zaliczenie do ogólnego staży okresu pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od stycznia 1946 do września 1949 r. Skarżąca zarzucała wyrokowi nieuwzględnienie osiąganego wynagrodzenia z trzech kolejnych lat kalendarzowych 1969 – 1971 w celu właściwego ustalenia podstawy wymiaru emerytury. Dodatkowo wskazała, że Sąd niezasadnie pominął wnioskowany dowód z opinii biegłego, zgłoszony na okoliczność wyliczenia prawidłowej podstawy wymiaru świadczenia, a także wyliczenia wyrównania wypłacanego świadczenia wraz z odsetkami.

W oparciu o zgłoszone zarzuty wnioskodawczyni domagała się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do Sądu pierwszej instancji celem ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonych decyzji zgodnie z wnioskiem.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku zważył:

Apelacja jest nieuzasadniona. Skarżąca abstrahuje od obowiązujących przepisów. Analiza apelacji nie pozwala na sformułowanie pod adresem Sądu Okręgowego w Białymstoku wadliwego zastosowania prawa materialnego. Wnioskodawczyni nie podjęła polemiki z przedstawioną w uzasadnieniu wyroku wykładnią przepisów. Jest to o tyle istotne, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo dokonał wykładni przepisów, które kształtują sytuację prawną ubezpieczonej.

Odnośnie do pierwszej decyzji dotyczącej odmowy wyrównania emerytury za okres od dnia 1.04.1978 r. do 28.02.1990 r. należy zauważyć, że możliwość uwzględnienia przy ustaleniu prawa do emerytury pracy w gospodarstwie rolnym

została wprowadzona dopiero od dnia 1 stycznia 1989 r. Wówczas dodano do przepisu art. 17 ustawy z dnia 14.12.1982 r., o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. NR 24, poz. 133) ustęp drugi, zgodnie którym okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w nim przed dniem 1 lipca 1977 r., lecz po ukończeniu 16 lat, zalicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do emerytury lub renty w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Oznacza to, że żądanie wnioskodawczyni o wyrównanie emerytury może być aktualne jedynie za okres od dnia 1.01.1989 r. do 28.02.1991 r. We wcześniejszym okresie ustawodawca nie dawał prawa do zaliczania okresów pracy w gospodarstwie rolnym do prawa do emerytury. Z tej przyczyny żądanie wnioskodawczyni za okres przed 1.01.1989 r. nie jest zasadne. Analogicznie jest co do okresu późniejszego. Rację ma wnioskodawczyni, że w kwestionariuszu z dnia 29.09.1977 r. zastrzeżono pracę w gospodarstwie rolnym w latach 1938 – 1946 (1947). Nie oznacza to jednak, że organ rentowy okoliczność tą powinien z urzędu uwzględnić w razie zmiany stanu prawnego. Nie można pominąć, że zgodnie z przepisem art. 99 ustawy z dnia 14.12.1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, jednak za okres nie dłuższy niż 3 miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Sąd Okręgowy w Białymstoku prawidłowo zatem przyjął, że dopiero złożenie do ZUS przez wnioskodawczynię oświadczenia z dnia 2.06.1990 r. o pracy w gospodarstwie rolnym umożliwiło przeliczenie emerytury przez uwzględnienie pracy w gospodarstwie rolnym. Mając na uwadze wskazane przepisy prawne należy uznać, że apelacja skarżącej jest gołosłowna i nie odpowiada przepisom prawa.

Odnosząc się do zarzutów apelacji warto podkreślić, że decyzja z dnia 8.12.2011 r. nie przesądzała o zaliczeniu do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym przed ukończeniem przez wnioskodawczynię 16 roku życia, jak również po dniu 1.01.1947 r. Sąd ubezpieczeń społecznych wprawdzie posiada właściwości rozpoznawcze, jednak jednocześnie spełnia funkcję kontrolną. Znaczy to tyle, że nie jest upoważniony do oceniania okoliczności, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia przez ZUS.

W części dotyczącej odwołania od decyzji dotyczącej odmowy prawa do ustalenia podstawy wymiaru emerytury, przy uwzględnieniu wynagrodzenia otrzymywanego w latach 1969 – 1971, Sąd Okręgowy w Białymstoku również prawidłowo zastosował obowiązujące przepisy. Trafne było powołanie się na przepis art. 111 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z nim od dnia 1.01.1999 r., przeliczenie wysokości emerytury możliwe jest jedynie w trzech wariantach. Jeżeli zważyć, że przed tą datą podstawa wymiaru świadczenia skarżącej była obliczona przy uwzględnieniu wynagrodzenia z 12 miesięcy (od dnia 01.12.1976 r. do dnia 30.11.1977 roku), zrozumiał jest, że wyłącznie ten okres może być podstawą do przeliczenia emerytury. Alternatywą dla takiego rozwiązania jest wyliczenie świadczenia przy uwzględnieniu podstawy wymiaru składki z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych albo z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia. Oznacza to, że proponowany przez wnioskodawczynię sposób przeliczenia (uwzględniający wynagrodzenie z lat 1969 – 1971) jest niezgodny z obowiązującymi przepisami. Apelacja nie dostarczyła argumentów pozwalających na odmienną wykładnię przepisu. Dlatego nie jest trafna.

Również zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego nie upoważnia do zmiany zaskarżonego wyroku. Żądanie dopuszczania dowodu z opinii biegłych było w okolicznościach sprawy chybione. Zasięgnięcie przez sąd wiadomości specjalnych jest uzasadnione w przypadku, gdy skarżący ma rację. Wówczas zachodzi konieczność przeliczenia należności na potrzeby rozstrzygnięcia. W przedmiotowej sprawie taka sytuacja nie występuje. Żądania przeliczenia emerytury zgłoszone przez ubezpieczoną pozostają w opozycji do przepisów prawa. Nie było zatem potrzeby przeliczania należności według reguł, które nie mają pokrycia w obowiązujących przepisach. Oddalenie przez Sąd Okręgowy w Białymstoku wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego było zatem prawidłowe, a zarzut apelacyjny jest bezpodstawny.

Sumą przeprowadzonych rozważań wniosek o prawidłowości rozstrzygnięcia dokonanego przez Sąd Okręgowy w Białymstoku. Dlatego zgodnie z przepisem art. 385 k.p.c. apelację należało oddalić.